Lenka Zavadilová 18 let Gymnázium Matyáše Lercha, Žižkova 55, 616 00, Brno

1. místo 2. kategorie

Já, můj bratr, můj děd, můj praděd a Válka

Hleděl jsem z okna za svým otcem, nechápaje nic z toho, co se dělo kolem mě. Byl jsem malým hloupým děckem, ale stejně jako dospělý vnímal jsem hrůzné příšeří války. Všechno bylo jako v černobílém filmu, šedivé, smutné a tiché. Tedy kromě těch chvílí, kdy se ozývaly výbuchy domů bombardovaných letadly a nářky nešťastných matek a milenek. I dítě, které se narodí do války, dokáže pochopit, že takhle to být nemá, že něco je špatně. To jsem cítil, hledě za svým otcem, když odcházel někam do stínů rozlámané ulice, nesa si na bedrech všechno, co kdy mělo nějakou cenu. „Nic jim nedám, sviním němčourským!“ vykřikoval v kuchyni, když házel do velké brašny všechny naše úspory, matčiny šperky a stříbrné příbory po babičce. Jeho tvář byla rudá k prasknutí, matka seděla s ubrečenýma očima u stolu a kojila malou Miládku. Čekal jsem, že mi to vysvětlí, ale odhodlaně mlčela. V té chvíli mi byla vzdálena jako nikdo. Vrhl jsem se k otci a objal jeho nohu, výš jsem nedosáhl. Setřepal mě ze sebe, rázně vykráčel ze dveří a prudce za sebou zabouchl.

Slyším jen slabě, jak malá Milada plytce vzlyká.
S hrůzou zírám vstříc zavřeným dveřím zítřků.

Cítil jsem svoji ženu ve svých zádech, hleděla na mě tím svým prázdným pohledem, ani jsem se nemusel ohlížet, abych to věděl. Plamínky, které byly kdysi v jejích očích, už dávno vyhořely. Miloval jsem tu ženu, ale válka nás odcizila. Byli jsme dva lidé, kteří spolu omylem uvízli ve špatné době. Drželi jsme se navzájem svých vypelichaných kožichů, aby nás vír války neodnesl někam do neznáma. Večer jsme si lehali do stejné postele, snili o lepších zítřcích, brečeli jsme si do klína. Byl jsem ten vedle ní a ona byla ta vedle mě. Věděli jsme, kde je Naše místo na světě, a byli jsme svým způsobem šťastní. Tedy tak šťastní, jak můžou být lidé v téhle nešťastné době.
Balil jsem si věci do kufru a cítil svoji ženu ve svých zádech. Válka se nás chystala oddělit, sebrat nám Naše místo na světě. Za mou ženou stáli ještě dva esesáci a čekali, až se sbalím. Byl jsem zatčen za své politické přesvědčení. Krásná země, kde vás zatknou za to, co si myslíte, že? Faktem je, že jsem svoje smýšlení příliš neskrýval, ale co už. Jsou věci, které vzdělaný člověk upřednostňuje před pohodlným životem nebo prostě jen „životem“. Moje názory a přesvědčení patřily do této kategorie, nehodlal jsem se jich zbavovat ani za cenu toho, že mi seberou Moje místo na světě. Jediné, co mě opravdu znepokojovalo, byla skutečnost, že tu nechávám mladou, krásnou ženu s dvěma malými dětmi, naprosto bez prostředků, s vyhlídkou na život více než nepříjemnou. Ale válka je událost v dějinách, která přináší tyhle nepříjemnosti a někdo je musí prožít, aby svět došel očištění v podobě

uvědomění si rozdílu mezi dobrem a zlem. Možná je to trochu utopická myšlenka, ale mně v téhle chvíli docela pomohla přežít krádež mého já.

Před chcípnutím mezi cháskou chytráků, spisálků a světáků
chci aspoň naposled cítit svou ženu na prsou.

Matka psala každý pátek otci, skrápějíc popsaný papír slanými potoky slz rozpouštějícími modrý inkoust na dlouhé šmouhy. Pokaždé pak napsaný dopis prohlédla a po zjištění, že ani písmenko nezůstalo čitelné, vyhazovala jej opakovaně do koše, zřejmě dokud jí nedošly slzy a nebylo čím rozmazávat napsané. Toho jsem se nikdy nedočkal, jsa malým špuntem, povinen pravidelným vydatným spánkem. Nějaká psaníčka ale zřejmě odesílala, protože má špiónská hlava si nemohla nevšimnout, že dopisy se vracejí, snad jen psané jiným písmem. Psal tatínek. Matka nám někdy jeho strohé zprávy četla, on psal pokaždé totéž. Psal, že nás velmi miluje a jak si nás velmi přeje vidět, dříve než budeme rozděleni navždy. Ptal jsem se, co tam otec dělá, nerozuměl jsem přesně tomu, co je vlastně vězení, ale matka se vždy jen zatvářila útrpně a hledajíc nějakou výmluvu, řekla, že Němci mu zakázali nám to psát. Bál jsem se velmi, že nám tam tatínek zůstane navždycky, když psal tak smutné dopisy a když matka poslední dobou plakala čím dál častěji. Tehdy jsem z toho neměl příliš rozum, ale dnes jsem si vědom toho, že matka psala velmi často žádosti vedení věznice a dožadovala se návštěvy. Jeden z důvodů byl ten, že spousta lidí ve vězeních umírala. Na nemoci, hlad, těžkou práci nebo drobné prohřešky. Druhý důvod spočíval v našich finančních prostředcích, které náš otec odnesl kdoví kam nebo kdoví ke komu, aby je schoval před Němci, a neřekl matce ono místo, aby se nemohlo stát něco nepředvídatelného. Já z toho naštěstí nerozuměl ničemu, ale možná kdybych byl jen o maličko větší, mohly se cesty osudu ubírat jiným směrem. Jednou však matka třesoucí se rukou vytáhla z úřední obálky povolení k návštěvě. Tak šťastnou jsem ji od té doby již nikdy neviděl.

Život je jedna humorná scéna za druhou a válka je komedie k popukání,
proč se ale nikdo nesměje?

Přišel za mnou jeden z hlídačů a řekl mi, že žena si vyprosila návštěvu ve vězení. Prý byla neoblomná a psala jeden dopis za druhým. Ona byla ten člověk vedle mě a nikdy na to nezapomněla, aspoň doufám. V té chvíli jsem byl opravdu šťastný, byla to poslední šťastná chvíle v mém životě. Mohl jsem naposledy vidět svou nádhernou ženu, naposledy se dotknout Svého místa na zemi a navíc jsem pro svou rodinu mohl udělat poslední užitečnou věc. Říct jim, že ty peníze jsou u mého bratrance Viléma. Vilém byl bezproblémový člověk, průměrně inteligentní, politicky nevyhraněný, nebyl Žid, ani nic jiného, co by se Němcům nemuselo líbit. Věděl jsem, že u něj je náš majetek v bezpečí. Neřekl jsem svojí ženě nic, i když jsem mohl, jak mě přišli sebrat. Ale to jsem netušil, jaké žalostné poměry v té době panovaly ve vězení. Na jednom pokoji se tísnil neskutečný počet lidí, jídlo se nedalo jíst a bylo ho strašlivě málo a práce byla tak namáhavá, že během pár týdnů s mých tukových zásob nezbylo

vůbec nic. Opravdu jsem měl strach, že se nevrátím domů.
Těšil jsem se na tu chvíli jako malý kluk, skoro jsem ani nespal, jen jsem myslel na svou rodinu a snil jsem o životě. Byla to vážně krásná noc a moc rád na ni vzpomínám. Bylo to jako očištění od všech hrůz a utrpení války, bylo to jako zosobnění všeho dobra, které jsem mohl postavit do cesty tomu německému zlu. Zastavil jsem všechno od děsivé bolesti v hlavě, přes bodavou bolest v srdci, až po ochromující bolest v mých kloubech. Byl jsem šťastný, zasněný, povznesený, uvolněný, smířený se smrtí. Možná jsem tušil...
Ráno pro mě přišli strašně brzo a odvedli mě na malý dvorek, na kterém jsem nikdy dřív nebyl. Řekli mi, ať počkám, že za mnou pošlou mou ženu. Bylo mi to trochu divné, tak brzo ráno na tak malém dvorku, ale dočkal jsem se poměrně rychle. Když slunce prokouklo ostnatým drátem nad zdí a já se podíval do té ostré záře, proletělo mi zády několik olověných kulek a spadly kus přede mě do trávy. Tolik krve jsem nikdy předtím neviděl, bolelo to tak hrozně, že bylo naprosto zbytečné připouštět si to. Pomalu jsem se sesunul na trávou obrostlé dlažební kostky a konečně zemřel.

Kdo říká, že život není umíráním a smrt zrozením?
Kdo říká, že válka není jen milostí boží?

Matka se vrátila domů pološílená, špinavá a usoplená. Nebylo už v naší rodině nikdy nic jako dřív. Miládka vyrostla do jiného světa než já, ale do veselejšího určitě ne. Válka skončila, ale všechno bylo jako by potaženo černým rouchem. Jako již více chápající mladík vyzvídal jsem na ní, co se tehdy stalo. Dozvěděl jsem se, jak přišla do vězení a tam jí s úsměvem na rtech vypověděli, že „bohužel její muž dnes ráno zemřel“. Nemohli jí prý ukázat ani jeho tělo, ani říct jí nechtěli, na co nebo proč tedy skonal. Bylo mi všechno jasné a nenávidím od té doby Němce jako nikoho.

Válka je u konce, ale její následky v nedohlednu.
Cítíš je všude a než odplynou, přijde další.

Můj dvanáctiletý bratr dočetl krátkou povídku, která mi právě vyjela z tiskárny.
„Tak to sis teda pěkně vymyslela. Tohle se přece nemohlo stát. Přece ho nemohli jenom tak zastřelit, bez důvodu...“
„Ale svět za války je trochu jiný než svět dneska, zlato. Ve válce si můžeš dělat, co chceš.“
„Ale stejně, řekni, že sis to vymyslela.“
„Ne, nevymyslela, zeptej se dědy. Řekne ti, jak naše prababička bloudila po příbuzných a známých s kočárkem, malým capartem za ruku a kufrem pod paží, když jim Němci sebrali aj i barák, a jak ji nikdo nechtěl vzít k sobě a musela žít v chatrči s úplně cizí starou ženskou, která se slitovala. Proč myslíš, že se nevídáme se strýcem Vilémem?“
„S kým?“
„No vidíš. Anebo jak si musel vzít půjčku na vlastní barák, aby ho mohl koupit zpátky.“

„Kecáš!“

„No tak se zeptej!“